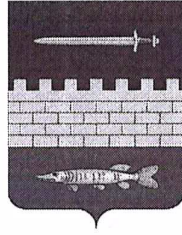

**ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ШАХМАЙКИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
НОВОШЕШМИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЯҢА ЧИШМӘ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ШАХМАЙ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

ул. Центральная, д.45Б
с. Шахмайкино 423183

Үзәк урам, 45Б
Шахмай авылы

тел.:(884348)38-4-46, факс: (8-84348)38-4-96, Shah.Nsm@tatar.ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

27 нче май 2024 ел

№ 11

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай
авыл жирлегендә жирләү һәм күмү эше турында

1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә "Күмү һәм күмү эше турында", 2003 елның 6 октябрендәге «Жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Россия Федерациясендә, «Үлгәннәрне күмү буенча хезмәтләр күрсәтүгә гражданның хокуклары гарантияләре турында» 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы, «Федераль законны гамәлгә ашыру чаралары турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 маендагы 196 номерлы карары белән «Күмү һәм күмү эше турында» Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге Уставы, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге башкарма комитеты

КАРАР ИТТЕ:

1.Раслау:

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай авыл жирлегендә жирләү һәм жирләү эше турында НИГЕЗЛӘМӨ, 1 нче кушымта нигезендә;
жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге буенча күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр 2 һәм 3 нче кушымталар буенча.

2. «Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының «Шахмай авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә жирләү эшен оештыру турындагы нигезләмәне раслау хакында» Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге Башкарма комитеты 15.12.2016 №15 карары үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы» нда бастырып чыгарырга: <https://pravo.tatarstan.ru> һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация

челтәрәндә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында Яңа Чишмә муниципаль районының рәсми сайтында: «<https://novosheshminsk.tatarstan.ru>»

4. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көнненән үз көченә керә.
5. Әлеге карарның үтөлешен тикшереп торуны үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы
Шахмай авыл җирлеге
Башкарма комитет җитәкчесе

Н.М.Илалова Н.М.Илалова

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай авыл
жирлеге башкарма комитетының
2024 елның 27 маендагы №11
карарына 1 нче кушымта

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай авыл жирлегендә
жирләү һәм күмү эше турында Нигезләмә

1.1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегендә (алга таба - Нигезләмә) күмү һәм күмү эше турындагы нигезләмә “Жирләү һәм күмү эше турында” 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы (алга таба - 8-ФЗ номерлы Федераль закон), “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль законнар, “Үлгән жирләү буенча хезмәт күрсәтүләр гарантияләре турында” 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы, “Жирләү һәм күмү эше турында” Федераль законны гамәлгә ашыру чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 маендагы 196 номерлы карары, Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге һәм Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә жирләү тәртибен җайга сала.

1.2. Әлеге Нигезләмә максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

якын туганнар - турыдан-туры өскә таба һәм аска таба сузылган линия буенча туганнар (ата-аналар һәм балалар, бабайлар, әбиләр һәм оныклар), шулай ук тулысынча һәм тулы булмаган (әтиләре яисә әниләре уртак булган) абый-әнеләр һәм апа-сәңелләр, уллыкка алынган, уллыкка алучылар;

дин зираты - үлгән яисә үлгән кешеләрне (алга таба - үлгән) жирләү өчен билгеләнгән зират (жәмәгать зираты участогы), тиешле дини йолаларны үтәп, бер конфессиягә караган зират (каберлек);

жәмәгать зиратының хәрби участогы - үлгән хәрби хезмәткәрләрне һәм аларга тиңләштерелгән категориядәге гражданның күмү өчен билгеләнгән жәмәгать зираты участогы;

жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге - жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт күрсәтә торган хезмәтләр исемлеге, жирләү вакытында дөүләт гарантияләрен тәмин итү максатларында түләүсез нигездә күрсәтелә;

күмү зонасы - зиратның һәм (яисә) крематориянең күмү гамәлгә ашырыла торган функциональ-территориаль зонасы;

катафаль ташулар - мәет калдыкларын яки үлгән, жирләнгән продукцияне һәм күмүдә катнашучыларны катафаль транспортта йөртү;

зират - үлгәннәрнең мәетләрен һәм мәетләрен күмү өчен билгеләнгән жирләү объекты;

буш күмүләр өчен ябык зират - яңа урыннар булдыру өчен тулысынча файдаланылган зират;

зират чоры - аның ахырында күмелгән гәүдәне минеральләштерү тәмамлана һәм тугандаш кабергә икенче күмү рәхсәт ителә торган вакыт;

колумбарий - бина, аның өлеше яисә көл яисә көл белән чүп савытлары күмү өчен билгеләнгән корылма;

кремация - үлгән кешенең калдыкларын утка тапшыру;

күмү урыны - үлгәннәрнең мәетләрен яисә мәетләрен күмү өчен билгеләнгән күмү объекты пространствоһының бер өлеше;

жирләү урыны-үлгәннәрнең калдыкларын, көллөрөн һәм көл урналарын күмү буенча йола гамәлләрен үткөрү өчен билгеләнгән жирләү объекты киңлегенә, этик, санитар һәм экологик таләпләргә ярашлы махсус оештырылган өлеше;

минерализация - жирләнгән җисемнең аерым химик элементларга һәм гади химик кушылмаларга таркалу процессы;

кабер - колумбарийдан башка жирдә жирләү өчен кишәрлектә, склепта, башка ритуаль корылмада урнашкан һәм үлгән кешенең мәетен табутта яки аннан башка күмү өчен билгеләнгән урын яисә көлле урна;

кабер коймасы - кабер участогы периметры буенча урнаштырыла торган линия корылмасы;

намогик корылма - үлгәннәрнең истәлеген мәңгеләштерү өчен билгеләнгән һәм күмү урынында урнаштырыла торган мемориаль мәгълүматны үз эченә алган архитектура-скульптур корылма (кабер ташлары);

жәмәгать зираты - үлгән кешеләрне күмү өчен, аларның ихтыяр белдерүләрен исәпкә алып яки күмү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт карары буенча урыннар каралган зират;

жирләү билгеләнешендәге объект - шәһәр төзелеше яки архитектура комплексы, яки халыкка ритуаль хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән объект, территория яисә участок (зират, крематорий, колумбарий һ.б.);

ялгыз күмү урыны - үлгән кешене, шул исәптән шәхесә эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән кешене күмү өчен бирелә торган жирләү билгеләнешендәге объект территориясендәге участок;

күмү - Россия Федерациясенең норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә, жирне, утны яисә сунуны бирү юлы белән, горейф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә үлгән гәүдәне, калдыкларны, көлне күмү буенча йола гамәлләре;

жирләү - үлгән туганнарын элек күмгән урында үлгән кешене билгеләнгән тәртиптә бирелгән урында жирләү;

туганнар - туганлыкта торучы якин туганнардан тыш, барлык башка затлар;

туганлык урыны - үлгән кешенең туганы (һәм) элек күмелгән күмү объекты территориясендә кишәрлек;

санитар-яклау зонасы - киңлеге Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары белән билгеләнә торган зират һәм (яисә) крематория һәм торак (селитеб) яисә сәнәгать төзелеше арасында функциональ-территориаль зона;

жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт - жирле үзидарә органы тарафыннан оештырыла торган, жирләү буенча хезмәт күрсәтүләренең гарантияләнгән исемлеген түләүсез нигездә күрсәтә торган оешма;

күмү турында таныклык - күмү турында белешмәләр булган һәм күмү урыны өчен жаваплы зат булган һәм аны алга таба күмү урынын файдалану хокукын раслый торган документ;

экспертация - суд-медицина яки криминалистик экспертиза өчен жирләү урыныннан үлгән кешенең мәетен алу яки күчәрәп күмү өчен.

2. Мәет күмү гарантияләре

2.1. Үлгән кешене күмү бурычын үз өстенә алган үлгән затның яисә вафат булган затның якин туганнарына, башка туганнарына, законлы вәкиленә, никахны күмү буенча хезмәтләр исемлегенә түбәндәге бушлай нигезендә күрсәтү гарантияләне:

- 1) күмү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) күмү өчен кирәкле табутны һәм башка предметларны бирү һәм китерү;
- 3) үлгән кешенең гәүдәсен (калдыкларын) зиратта (крематорийда) йөртү;
- 4) күмү (урнаны алга таба көл белән бирү белән кремация).

2.2. Ир яисә хатын, якин туганнары, башка туганнары йә үлгән законлы вәкил

булмаганда яисә алар күмү бурычын үз өстенә алган башка затлар булмаганда, шулай ук, үлгән кешеләрнең шәхесе ачыкланмаган очракта, күмү буенча хезмәтләр түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) күмү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) тән нурланышы;
- 3) табут бирү;
- 4) үлгән кешене зиратта (крематорийда) йөрткәндә;
- 5) күмү.

Йортта, урамда яисә башка урында вафат булучыны, шәхесенең эчке эшләр органнары билгеләгәннән соң, күмү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт тарафыннан, әгәр Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, үлем сәбәбе билгеләнгәннән соң өч тәүлек эчендә утыртыла.

Шәхес Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгән кешеләрне күмү күрсәтелгән органнарның мондый очракларда билгеле бер жәмәгать зиратлары участокларында жиргә бирү юлы белән жирләү мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2.3. Мәет үлгән кешене жирләү йөкләмәсен үз өстенә алган затлар акчалары исәбеннән башкарылган очракта, күрсәтелгән затларга жирләү буенча хезмәт күрсәтүләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр күләмендәге социаль пособие түләнә.

2.4. Жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр бәясе, Россия Федерациясенең Татарстан Республикасы буенча пенсия һәм социаль иминият фонды бүлегенә, Татарстан Республикасының Тарифлар буенча Дәүләт комитеты белән килештереп, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

2.5 Мәет жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге сыйфаты Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитетының карары белән расланган жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләргә туры килергә тиеш.

3. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегенә территориясендә жирләү эшен оештыру

3.1. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегендә жирләү эшен оештыру Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегенә башкарма комитеты (алга таба - вәкаләтле орган) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле органга Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегенә башкарма комитетының структура бүлекчәсе вәкаләтләрнең бер өлешенә (аерым вәкаләтләргә) бирү рәхсәт ителә.

3.2. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегенә территориясендә (алга таба - авыл жирлегенә) бушлай жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеген күмү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт башкара (алга таба - махсуслаштырылган хезмәт).

3.3. Вәкаләтле орган һәм махсуслаштырылган хезмәт үз эшчәнлекләрендә Россия Федерациясе законнарына, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегенә муниципаль хокукый актларына һәм күмү һәм күмү эше өлкәсендәге башка норматив хокукый актларга таяна.

3.4. Авыл жирлегенә территориясендә махсуслаштырылган хезмәт эшчәнлеген

оештыру элге Нигезлэмэ һәм жирләү эше өлкәсендә башка норматив хокукый актлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

3.5. Жирләү эшен финанс белән тәэмин итү, ягъни зиратларны тоту мәсьәләсе, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, шулай ук Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай авыл жирлеге норматив хокукый актлары нигезендә, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай авыл жирлеге бюджеты акчалары хисабына башкарыла.

3.6. файдаланыла торган мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү жирләү һәм күмү эшен оештыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге территориясендә ритуаль хезмәт күрсәтүләренә оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту өлкәсендәге вәкаләтләр

4.1. Авыл жирлеге территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту өлкәсендә вәкаләтле орган вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

- 1) жирләү өлкәсендә бердәм муниципаль сәясәтне гамәлгә ашыру һәм авыл жирлеге территориясендә жирләү эше;
- 2) Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлегенә жирләү һәм күмү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары, муниципаль хокукый актлар таләпләренә авыл жирлеге территориясендә үтөлешен тикшереп торуну гамәлгә ашыру;
- 3) жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеген түләүсез нигездә махсуслаштырылган хезмәт күрсәтүне тикшереп торуну гамәлгә ашыру, шул исәптән жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләренә үтәүне;
- 4) Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге республика башкарма хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары белән жирләү һәм күмү өлкәсендә финанс, бюджет, инвестиция, бәя, тариф сәясәте һәм шәһәр төзелеше эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча үзара хезмәттәшлек;
- 5) Россия Федерациясе Пенсия һәм социаль иминләштерү фондының Татарстан Республикасы буенча бүлегенә, Татарстан Республикасы Дәүләт комитеты белән җенси мөнәсәбәтләр буенча хезмәт күрсәтүләренә гарантияләнгән исемлеге нигезендә түләүсез нигездә күрсәтелә торган хезмәт күрсәтүләренә тарифлар буенча билгеләү һәм килештерү;
- 6) жирләү һәм күмү эше мәсьәләләре буенча муниципаль хокукый актлар эшләү һәм үз компетенциясе чикләрендә кабул итү;
- 7) мәет жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеген күрсәтү кысаларында эшләр башкаруга контракт (шартнамәләр) махсуслаштырылган хезмәт белән төзелгән юридик затлар һәм индивидуаль эшкуарлар тарафыннан башкарылуны тикшереп торуну гамәлгә ашыру;
- 8) авыл жирлеге территориясендә урнашкан җәмәгать зиратлары территориясендә житештерелгән барлык күмүләренә исәпкә алуны алып бару, шул исәптән күмүләренә теркәү китабын алып бару юлы белән;
- 9) күмү зоналарын билгеләү һәм җәмәгать зиратларында күмү (күмү) өчен урыннар бирү;
- 10) вафат булучыны күмү өчен зиратлар территорияләрендә бушлай бирелә торган

жир участогы күләмен билгеләү;

11) авыл жирлегә территориясендә жәмәгать зиратларын ачу һәм ябу турында карарлар кабул итү;

12) яңа зиратлар төзү, киңәю, күчерү, гамәлдәге жәмәгать зиратларын ябу чараларын эшләү һәм гамәлгә ашыру;

13) зиратлардан һәм жирләү билгеләнешендәге башка объектлардан файдалануны тикшереп торуну гамәлгә ашыру;

14) жирләү билгеләнешендәге объектларны саклауны оештыру;

15) авыл жирлегә территориясендә жирләү эшен оештыру торышына еллык мониторинг үткөрү;

16) күмү эше мәсьәләләре буенча попечительләр (күзәтү) советлары төзү (аларны формалаштыру һәм вәкаләтләр тәртибен билгеләү белән);

17) жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге мәсьәләләр буенча гражданның консультациясе һәм килүчеләрне кабул итү;

18) гамәлдәге законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

4.2. Махсуслаштырылган хезмәт түләүсез нигездә жирләү хезмәтләренең гарантияләнгән исемлеген, шулай ук гамәлдәге законнар нигезендә башка вәкаләтләрне күрсәтә.

5. Күмү урыннары

5.1. Жирләү урыннары булып үлгәннәрнең гәүдәләрен (калдыкларын) күмү өчен зиратлары, үлгәннәрнең мәетен (калдыкларын) күмү өчен жыела торган жир участокларының этик, санитария һәм экология таләпләре нигезендә бүленгән кишәрлекләре тора шулай ук үлгән кешеләрне күмү өчен билгеләнгән башка биналар һәм корылмалар.

5.2. Мәет жирләү урыннарын булдыру турындагы карар гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

5.3. Төзелә торган, шулай ук күмүнең гамәлдәге урыннары жиңмереләргә тиеш түгел һәм, хәрби күмүләрдән тыш, даими су басулар, жир тетрәүләрдән һәм башка стихияле бәла-казалардан соң, даими су басулар, сөргәннәр куркынычы янаган очракта, вәкаләтле орган карары буенча гына күчәреләргә мөмкин.

5.4. Авыл жирлегә территориясендәге иҗтимагый зиратлар ирекле жирләү өчен ачык, ябык булырга мөмкин.

5.5. Жәмәгать зиратлары территориясендәге күмү урыннары түбәндәгеләр булырга мөмкин:

1) ялгыз килеш;

2) туганнар;

3) диннәр;

4) мактаулы;

5) хәрби.

5.6. Авыл жирлегенең иҗтимагый зиратлары территориясендә хәрби каберлекләр (хәрби участоклар), бер дин (дин өйрәнү участоклары) үлгән мәрхүм күмү һәм күмү, шулай ук колумбарийлар өчен аерымланган жир кишәрлекләре (зоналар) каралырга мөмкин.

Зиратның хәрби участокларында күмү өчен 8-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясында күрсәтелгән гражданның категориясенә вафат булуының булуын раслый торган документлар бирелә.

5.7. Жирләү зонасы кварталларга һәм участокларга бүленә.

5.8. Мәрхүмнең гәүдәсе белән табутны күмү өчен каберләр төзегәндә, кабернең тирәнлеген жирле шартларга бәйле рәвештә (грунтның характерын һәм грунт суларын

кую дәрәжәсен) билгеләргә кирәк. Шул ук вакытта кабернең озынлыгы да ким булмаска тиеш.

2 метр, киңлеге - 1 метр, тирәнлеге - 1,5 метрдан ким түгел. Барлык очрақларда кабер төбенең өслеге билгесе грунт сулары басып тору дәрәжәсеннән 0,5 метрга югарырак булырга тиеш.

5.9. Жирләү урыннары жәмәгать зиратын планлаштыру нигезендә бирелә. Жирләү урыннары арасындагы аерманың киңлеге 0,5 метрдан да ким була алмый.

5.10. Читән койма куйганда, зурлыгы бүленгән участокның норматив зурлыгына туры килергә тиеш. Койманың биекlege 1,5 метрдан артмаска тиеш. Үлөт корылмаларының биекlege артмаска тиеш

2,5 метр.

5.11. Зиратны планлаштыруны бозып күмү жайланмасы рөхсәт ителми, шул исәптән күмү урыннары арасында, юл читләрендә һәм санитар-яклау зонасы чикләрендә.

6. Ялгыз күмүләр

6.1. Ялгыз күмү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

6.2. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы авыл жирлеге территориясендә ялгыз күмү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенең күләме 2,0 м 1,0 x 2,2 м (озынлыгы, киңлеге, тирәнлеге) тәшкил итә.

6.3. Ялгыз күмү урыны бирү турындагы гариза ире (хатыны), якин туганнары, башка туганнары яисә вафат булучының законлы вәкилләре тарафыннан тапшырыла, ә шундый затлар булмаганда, үлгән кешене (алга таба - мөрәжәгать итүче) күмүне үз өстенә алган башка затлар булмаганда, турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә, ирекле рәвештә кәгазь чыганакта тапшырыла.

6.4. Ялгыз күмү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (нигез кушымтасы белән);

2) мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр ялгыз күмү урыны бирү турындагы гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итүчегә мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (дәрәслек кушымтасы белән) мөрәжәгать итүче вәкиленә мөрәжәгать итсә;

3) үлем турындагы таныклыкның күчермәсен (нигез ташы кушымтасы белән);

4) кремация турында белешмә күчермәсе - көлле урнаны күмгәндә (чынын теркәп, төргәк өчен);

5) үлгән бала туган очракта үлгән баланың тууын дәүләт теркәве фактын раслый торган ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән документ.

6) шәхесе Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән вафат булганны күмүгә эчке эшләр органнарының ризалыгын раслый торган документ.

7) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

6.5 Ялгыз күмү өчен урын бирүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез була:

1) юкка чыгарыла торган зират күмү өчен ябык;

2) гаризаны карау өчен кирәкле документларның чын исемнәрен тапшырмау;

3) тәкъдим ителгән документларда тулы булмаган, бозылган яисә дәрәслек булмаган мәгълүмат булу, ул аларның чынбарлыгында объектив рәвештә дәрәслекне раслауны кыенлаштыра.

6.6. Ялгыз күмү өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тартуның сәбәпләрен күрсәтеп, ялгыз күмү өчен урын бирүдән нигезле баш тарта.

6.7. Ялгыз күмү өчен урын бирүдөн баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

мөрәжәгать итүче белән берлектә зиратны күздә тотыла торган күмү урынының жир кишәрлеген бирү максатларында тикшерәләр;

ялгыз күмү өчен урын бирү турындагы карарны рәсмиләштерә;

күмү урынын күмүләрне теркәү кенәгәсендә теркәп бара.

6.8. Ялгыз күмү өчен урын бирү яисә ялгыз күмү өчен урын бирүдөн баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

6.9. Ялгыз күмү өчен урын бирү яисә ялгыз күмү өчен урын бирүдөн баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүчегә шәхсән кәгазь документ рәвешендә тапшырыла.

7. Туган җирләүләр

7.1. Туганнары җирләү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

7.2. Туганнары күмү урыннары ир белән хатынны, якин туганнарны һәм башка туганнарны күмү мөмкинлеген исәпкә алып бирелә.

7.3. Авыл җирлеге территориясендә тугандаш җирләү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенең күләме 2,0 м 2,5 м 2,2 м тәшкил итә (озынлыгы, киңлеге, тирәнлеге).

7.4. Туганнары җирләү өчен урын бирү турындагы гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазь чыганакта ирекле рәвештә тапшырыла.

7.5 Туганнары җирләү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (нигез кушымтасы белән);

2) мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләр раслый торган документ, әгәр туганлы җирләү өчен урын бирү турындагы гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итүчегә мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (дәрәслек кушымтасы белән - чагыштыру өчен);

3) үлем турындагы таныклыкның күчермәсен (нигез ташы кушымтасы белән);

4) кремация турында белешмә күчермәсе - көлле урнаны күмгәндә

(чынын теркәп, төргәк өчен);

5) үлгән бала туган очракта үлгән баланың тууын дәүләт теркәве фактын раслый торган ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән документ.

6) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкөртүгә ризалык.

7.6. Гаризаны карау, туганлы җирләү өчен урын бирү турында яисә туганлы җирләү өчен урын бирүдөн баш тарту турында карар кабул итү өлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

8. Мактаулы күмүләр

8.1. Авыл җирлегенең җәмәгать зиратлары территориясендә үлчеләрне күмү өчен Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә муниципаль районы, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай авыл җирлеге алдындагы аерым казанлылары булган урыннар (зоналар) төзелергә мөмкин.

8.2. Мактаулы күмү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

8.3. Мактаулы күмү урыннарында түбәндәге категориядәге гражданның күмү гамәлгә ашырыла:

1) Советлар Союзы һәм Россия Федерациясе Геройлары;

2) Социалистик Хезмәт Геройлары;

- 3) Россия Федерациясе Хезмэт Геройлары;
- 4) Дан орденының тулы кавалерлары I, II һәм III дәрәжәдәге Дан орденнары белән бүләкләнгән;
- 5) Хезмэт Даны орденының тулы кавалерлары I, II һәм III дәрәжәдәге Хезмэт Даны орденнары белән бүләкләнгән;
- 6) Бөек Ватан сугышы ветераннары, махсус хәрби операциядә катнашучылар;
- 7) Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының мактаулы гражданны, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге;
- 8) Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы үсешенә өлеш керткән предприятие, учреждение һәм оешмалар житәкчеләре.

8.4. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге территориясендә мактаулы жирләү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенең күләме 5,0 кв.м (2,0 м x 2,5 м) (2,2 м тирәнлек) тәшкил итә.

8.5. Мактаулы күмү өчен урын бирү турындагы гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазь чыганакта иреккә рәвештә тапшырыла.

8.6. Мактаулы жирләү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

- 1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчәрмәсе (нигез кушымтасы белән);

- 2) мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләр раслый торган документ, әгәр мактаулы жирләү өчен урын бирү турындагы гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итүчегә мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документ күчәрмәсе (дәрәжә кушымтасы белән - чагыштыру өчен);

- 3) Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл жирлеге, Россия Федерациясе алдында вафат булган Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә муниципаль районы, муниципаль берәмлек Шахмай авыл жирлеге казанышларын раслый торган хезмәт (хезмәт) эшчәнлеген, таныклыklarның һәм бүләкләүләрнең төп нөсхәләре) документлар (хезмәт кенәгәләре (булган очракта) яисә башка документлар;

- 4) үлем турындагы таныклыкның күчәрмәсен (нигез ташы кушымтасы белән);

- 5) кремация турында белешмә күчәрмәсе - көлле урнаны күмгәндә (чынын теркәп, төргәк өчен);

- 6) мөрәжәгать итүченең шәхси мөгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

8.7. Гаризаны карау, мактаулы жирләү өчен урын бирү турында яисә мактаулы күмү урыны бирүдән баш тарту турында карар кабул итү өлгегә Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

9. Хәрби күмүләр

9.1. Авыл жирлегенең ижтимагый зиратлары территориясендә хәрби күмүләр (хәрби участкалар) өчен аерымланган жир кишәрлекләре (зоналар) каралырга мөмкин.

9.2. Хәрби күмү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

9.3. 8-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясындагы 1 һәм 3 пунктларында күрсәтелгән үлгән кешене күмү, үлгән кешенең ихтыяр белдерүен йә хатынының, якин туганнарының яисә башка туганнарының теләген исәпкә алып рәхсәт ителә.

9.4. Авыл жирлеге территориясендә хәрби жирләү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенең күләме 5,0 кв.м (2,0 м x 2,5 м) (2,2 м тирәнлек) тәшкил итә.

9.5. Хәрби күмү урыны бирү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә, иреккә рәвештә кәгазь чыганакта тапшырыла.

9.6 Хәрби җирләүгә урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар өстәлеп бирелә:

1) мөрәҗәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (нигез кушымтасы белән);

2) мөрәҗәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр хәрби җирләү өчен урын бирү турындагы гариза белән мөрәҗәгать итүче вәкиле мөрәҗәгать итүчегә мөрәҗәгать итсә, шулай ук мөрәҗәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (дәрәслек кушымтасы белән - чагыштыру өчен);

3) үлем турындагы таныклыкның күчермәсен (нигез ташы кушымтасы белән);

4) кремация турында белешмә күчермәсе - көлле урнаны күмгәндә

(чынын теркәп, төргәк өчен);

5) үлгән кешенең җәмәгать зиратының хәрби участогында җирләнәргә мөмкин затлар категориясенә каравын раслый торган документлар.

6) мөрәҗәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

9.7. Гаризаны карау, мактаулы җирләү өчен урын бирү турында яисә мактаулы күмү урыны бирүдән баш тарту турында карар кабул итү өлегә Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

10. Җирләү

10.1. Гамәлдәге кабергә күмү санитария нормаларын үтәп, буш урыннар булганда гамәлгә ашырыла. Күмгәндә табутлар арасындагы ара (табут белән урна арасындагы, урна белән урна арасындагы) вертикаль һәм горизонталь буенча кимендә 0,5 м булырга һәм җир катламы белән тутырылырга тиеш. Җир катламының калыңлыгы өске табутлардан алып өскә кадәр кимендә 1 метр булырга тиеш.

10.2. Җирләү бары тик минерализация чоры узгач кына башкарыла, ләкин соңгы күмү вакытыннан 15 елдан да иртәрәк түгел.

Кремациядән соң урнаны көл белән күмү соңгы күмү вакытыннан соң узган срокка бәйсез рәвештә башкарыла.

10.3. Авыл җирлеге территориясендә урнашкан зиратларда туганнар, мактаулы, хәрби күмүләр урынында җирләүгә рөхсәт бирү түләүсез гамәлгә ашырыла.

10.4. Җирләүгә рөхсәт бирү турында гариза гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәҗәгать иткәндә ирекле рәвештә кәгазь чыганакта тапшырыла.

10.5. Җирләүгә рөхсәт бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) күмү турында таныклык (күмү турында таныклык булмаган очракта, вәкаләтле орган күмү урыны теркәлгән зат турында белешмәләренә күмү кенәгәсендә булуын билгели);

2) мөрәҗәгать итүченең шәхесен таныкый торган документ күчермәсе (дәрәслек кушымтасы белән);

3) мөрәҗәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр җирләүгә рөхсәт бирү турындагы гариза белән мөрәҗәгать итүче вәкиле мөрәҗәгать итсә, шулай ук мөрәҗәгать итүченең шәхесен таныкый торган документның күчермәсе (дәрәслек кушымтасы белән чагыштыру өчен);

4) үлем турындагы таныклыкның күчермәсен (нигез ташы кушымтасы белән);

5) үлгән бала туган очракта үлгән баланың тууын дәүләт теркәве фактын раслый торган ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән документ;

6) кремация турында белешмә күчермәсе - көлле урнаны күмгәндә

(чынын теркәп, төргәк өчен);

7) үлгән кешенең исеменә күмү урыны теркәлгән зат белән туганлык бәйләнешен раслый торган документлар (яисә тиешле җирләнгән урында күмелгән килеш), йә аның

әлеге урында үлгән кешене күмүгә язма ризалыгы;

8) мөрәжәгать итүченең шәхси мәғлүматларын эшкәртүгә ризалык.

Жирләү урыны теркәлгән зат вафат булган очракта

жирләүгә рөхсәт бирү турындагы гаризага шулай ук теркәлә:

1) үлгән кеше исеменә рәсмиләштерелгән күмү турында таныклык (күмү турында таныклык булмаган очракта, вәкаләтле орган күмү урыны теркәлгән зат турында белешмәләрне күмүгә теркәү кенәгәсендә булуын билгели);

2) күмү урыны теркәлгән затның үлеме турында таныклык күчermәсен (кабер өчен чын нөсхә кушымтасы белән);

3) кремация турында белешмә күчermәсе - көлле урнаны күмгәндә

(чынын теркәп, төргәк өчен).

10.6. Жирләүгә рөхсәт бирүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез була:

1) әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән ялгыз күмү күләмәннән чыгып, табут күмү өчен таләп ителгән урында буш урын булмау;

2) юкка чыгарыла торган зират күмү өчен ябык;

3) гаризаны карау өчен кирәкле документларның чын исеменән тапшырмау;

4) тәкъдим ителгән документларда тулы булмаган, бозылган яисә дәрәс булмаган мәғлүмат булу, ул аларның чынбарлыгында объектив рәвештә дәрәслекне раслауны кыенлаштыра;

5) кабергә көл күмүдән тыш (табутка табут күмгәндә) минерализация чоры тәмамланмый;

6) аны күмүгә рөхсәт бирү турында гариза бирелгән очракта (вафат булучы исеменә рәсмиләштерелгән күмү урынын теркәү турында белешмәләр булмау (вафат булучы исеменә рәсмиләштерелгән күмү турында таныклык булмаганда).

10.7. Гаризаны карау, жирләү өчен урын бирү яисә күмү урынын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү әлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

11. Мөрхүмнең мәетләрен (мәетләрен) аеру

алга таба яңадан күмү өчен

11.1. Аларны күчереп күмү максатыннан күмгән мәетләргә эксгумацияләү санитария нормалары һәм кагыйдәләргә таләпләрен исәпкә алып башкарыла.

11.2. Авыл жирлегә территориясендә урнашкан зиратта вафат булган, вафат булган, жирләнгән мәетне (мәетне) алуға рөхсәт бирү түләүсез гамәлгә ашырыла.

11.3. Үлгән кешенең мәетләрен (көлен) алуға рөхсәт бирү турында гариза гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан ихтыярий рәвештә кәгазьдә, турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

11.4. Үлгән кешенең мәетен (көлен) алуға рөхсәт бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) күмү турында таныклык (күмү турында таныклык булмаган очракта, вәкаләтле орган күмү урыны теркәлгән зат турында белешмәләрне күмү кенәгәсендә булуын билгели);

2) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныкый торган документ күчermәсе (дәрәслек кушымтасы белән);

3) мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр үлгән кешенең калдыкларын (прахны) алу турындагы гариза белән алга таба яңадан күмү өчен мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итүченең вәкиле мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчermәсе (нигез ташы кушымтасы белән) мөрәжәгать итсә;

4) чыгарылган мәетне (көлен) күчереп күмү урыны булуын раслый торган документ;

5) мөрәжәгать итүченең шәхси мәғлүматларын эшкәртүгә ризалык.

11.5. Үлгән кешенең мәетен (рухын) алырга рәхсәт бирүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез була:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;
2) тәкъдим ителгән документларда тулы булмаган, бозылган яисә дәрәс булмаган мөгълүмәт булу, ул аларның чынбарлыкта дәрәсләген тикшереп торуну объектив кыенлаштыра.

11.6. Үлгән кешенең мәетләрен (рухын) алырга рәхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тартуның сәбәпләрен күрсәтеп, вафат булган мәетне (прахны) аерып алуға рәхсәт бирүдән мотивацияләнгән баш тартуны рәсмиләштерә.

11.7. Үлгән кешедән мәет калдыкларын (прахны) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

вафат булучының мәетләрен (мәетен) аерып алуға рәхсәт бирә;
күмүләрне теркәү китабына күчереп күмү турында тиешле язма кертүне гамәлгә ашыра (үлгәннең мәетләрен (көлен) алу башкарылган күмү урынында бер үк вакытта күмү турында язманы гамәлдән чыгару).

үлгәннең мәетен алу буенча чаралар оештыра.

11.8. Үлгән кешенең мәетләрен (көлен) алуға рәхсәт бирү яисә мәетне (прахны) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

11.9. Үлгән кешенең мәетләрен (көлен) алуға рәхсәт бирү турындагы яисә үлгән кешенең мәетләрен (көлен) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүчегә шәхсән кәгазь документ рәвешендә тапшырыла.

11.10. Үлгән кешенең мәетен (мәетен) алу эшләре санитария кагыйдәләрен үтәп башкарылырга тиеш.

Үлгән кешенең калдыкларын (прахны) аерып алу эшләре тәмамлангач, ике нөсхәдә үлгән кешенең мәетләрен (мәетен) алу турында акт төзелә, анда үлгәннең мәетен чыгару буенча эш урыны, датасы һәм тәмамлану вакыты, аның исеменә күмү урыны теркәлгән затның фамилиясе, исеме, атасының исеме (соңгысы - булган очракта) күрсәтелә.

Үлгән кешенең мәетләрен (мәетен) алу турындагы актның беренче нөсхәсе вәкаләтле органда саклана, актның икенче нөсхәсе күмү урыны теркәлгән затка имза астында бирелә.

11.11. Жирләү урынында бер генә үлгән кешенең мәете (мәете) жирләнгән очракта, күмү турында таныклык алына.

12. Жирләүләрне теркәү (яңадан теркәү)

12.1. Авыл жирлегә территориясендә урнашкан жәмәгать зираты территориясендә житештерелгән һәр күмү вәкаләтле орган тарафыннан күмүләрне теркәү кенәгәсендә теркәлә.

12.2. Жирләү урынын теркәү, күмү урыны теркәлгән затның вафат булган очракта, вәкаләтле орган тарафыннан гамәлгә ашырыла һәм мөрәжәгать итү характерында була.

Жирләү урыннарын яңадан теркәгән өчен түләү алынмый.

12.3. Күмү урынын яңадан теркәү турындагы гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазь чыганакта ирәкле рәвештә тапшырыла.

12.4. Жирләү урынын яңадан теркәү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) күмү турында таныклык (махсулаштырылган хезмәтне күмү турында таныклык булмаган очракта, исеменә күмү урыны теркәлгән зат турында белешмәләренә күмү кенәгәсендә булуын билгели);

2) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныкый торган документ күчермәсе (дәрәсләк

кушымтасы белән);

3) мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр күмү урынын яңадан теркәү турындагы гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итүчегә мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүченең шәхесен раслаучы документның күчермәсе (дәрәслек кушымтасы белән чагыштыру өчен);

4) күмү урынын яңадан теркәүне гамәлгә ашыра торган затның шәхесен раслаучы документның күчермәсе (нигез кушымтасы белән);

5) күмү урынын яңадан теркәүне гамәлгә ашыра торган зат вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, шулай ук исеменә күмү урынын яңадан теркәү башкарыла торган зат вәкиленең шәхесен таныклык торган документ күчермәсе (чынбарлыгын чагыштыру өчен кушып);

6) күмү урыны теркәлгән затның үлеме турында таныклык яисә аның нотариаль таныкланган күчермәсе (исеменә күмү урыны теркәлгән затның вафат булуы очрагында);

7) күмү урыны теркәлгән затның исеменә теркәлгән затның туганлык бәйләнешен раслый торган документлар исеменә күмү урыны теркәлә йә тиешле җирләнү урыны теркәлә торган зат белән яисә әлеге документларның нотариаль таныкланган күчермәләре.

12.5. Җирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез була:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен бирмәү;

2) тәкъдим ителгән документларда тулы булмаган, бозылган яисә дәрәслек булмаган мәгълүмат булу, ул аларның дәрәслеген объектив рәвештә расларга кыен;

3) күмү урынын теркәү турында, исеменә күмү урынын яңадан теркәү башкарылган гариза бирелгән очракта (күмү турында таныклык булмаганда) мөрхүм исеменә күмүне теркәү китабында белешмәләр булмау.

12.6. Җирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, кире кагу сәбәпләрен күрсәтеп, күмү урынын яңадан теркәүдән нигезле баш тарта.

12.7. Күмү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

күмү урынын яңадан теркәү турындагы карарны рәсмиләштерә;

тиешле язманы күмүләргә теркәү китабына кертә.

12.8. Җирләү урынын яңадан теркәү яисә күмү урынын яңадан теркәүдән баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

12.9. Җирләү урынын яңадан теркәү турындагы яисә күмү урынын яңадан теркәүдән баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүчегә шәхсән кәгазь чыганактагы документ рәвешендә тапшырыла.

12.10. Җирләү урыны кабат теркәлгән затка вәкаләтле орган күмү турында таныклык бирә.

13. Җирләүләр турында таныклыкларны рәсмиләштерү

13.1. Җирләү көнендә вәкаләтле орган тарафыннан тиешле җирләү турында таныклык төзелә һәм бирелә.

13.2. Җирләүләр турында, шул исәптән әлеге Нигезләмә кабул ителгәнчегә кадәр башкарылган таныклыкларны рәсмиләштерү вәкаләтле орган тарафыннан түләнүсез нигездә гамәлгә ашырыла.

13.3. Җирләү турындагы таныклыкта түбәндәгеләр күрсәтелә:

җирләү булдырылган территориядәге иҗтимагый зиратның исеми;

зиратның урнашу урыны (адресы);

җирләү төре (ялгыз, туганлык, дин тоту, мактаулы, хәрби);

күмү үлчәме;

зиратта күмү урыны (квартал номеры һәм күмү участогы);
күмү теркәлгән затның фамилиясе, исеме һәм атасының исеме (соңгысы - булган очракта).

13.4. Әлеге Нигезләмә кабул ителгәнгә кадәр башкарылган җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү хакында гариза мөрәҗәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәҗәгать иткәндә, ирекле рәвештә кәгазьдә тапшырыла.

13.5. Җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәҗәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (нигез кушымтасы белән);

2) мөрәҗәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрән раслый торган документ, әгәр күмү турында таныклыкны рәсмиләштерү турындагы гариза белән мөрәҗәгать итүче вәкиле мөрәҗәгать итсә, шулай ук мөрәҗәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (нигез кушымтасы белән чагыштыру өчен);

3) тиешле урында күмелгән үлгән кешегә карата вафат булу турында таныклык күчермәсен (кабер өчен чын нөсхә кушымтасы белән);

4) үлгән кешегә карата кремация турында белешмә күчермәсе, тиешле урында күмелгән көллә урна (кабер өчен чын нөсхә кушымтасы белән);

5) тиешле урында күмелгән үлгән кеше белән тугандаш мөнәсәбәтләрне раслый торган документлар яисә әлеге документларның нотариаль таныкланган күчермәләре.

Күмү кенәгәсендә исеменә күмү урыны теркәлгән зат турында белешмәләр булса, бу затка күмү турында таныклык әлеге пунктның 3 - 5 бүлектәрендә күрсәтелгән документларны тапшырмыйча рәсмиләштерелә.

13.6. Җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез була:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен бирмәү;

2) тәкъдим ителгән документларда тулы булмаган, бозылган яисә дәрәс булмаган мөгълүмат булу, ул аларның дәрәслеген объектив рәвештә расларга кыен;

3) элек башка затка юкка чыгарылган урынга җирләү турында таныклык бирү;

4) күмелгән җирләрне теркәү кенәгәсендә белешмәләр булмау.

13.7. Җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тартуның сәбәпләрән күрсәтеп, күмү турында таныклыкны рәсмиләштерүдә нигезле баш тартуны рәсмиләштерә.

13.8. Җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган күмү турында таныклыкны рәсмиләштерә һәм бирә.

13.9. Җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү яисә күмү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту турындагы карар мөрәҗәгать итүче мөрәҗәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

13.10. Җирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү яисә күмү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту турындагы карар мөрәҗәгать итүчегә шәхсэн кәгазь чыганакта документ рәвешендә тапшырыла.

14. Зиратларны карап тоту һәм карап тоту кагыйдәләре

14.1. Иҗтимагый зиратларны тоту вәкаләтле орган тарафыннан «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән төрлүдә конкурс процедуралары (шартнамәләр) нигезендә хужалык итүче субъектлар (юридик затлар, шәхси эшкуарлар) белән контрактлар (шартнамәләр) төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Иҗтимагый зиратларны карап тоту буенча подряд эшләре җирләү билгеләнешендәге объектларны агымдагы ремонтлауны, капитал ремонтлауны, дәүләт

саклавындагы каберләрне һәм һәйкәлләрне карап тотуны, әгәр күмү бюджет акчалары исәбеннән башкарылган булса, зират территориясен җыештырганда һәм чүп-чар чыгарганда;

14.2. Җирләү өчен җаваплы гражданныр күмү урыннары территорияләрендә чисталыкны һәм тәртипне тәэмин итәргә, билгеләнгән урыннарда чүп-чар складларга, күмү участкаларында тере киртәләрне һәм чәчәкле утыртмаларны карарга, кабер корылмаларын (киртәләрен) вакытында ремонтларга, кабер калкулыкларын тәртипкә китерергә, һәйкәлләрне һәм коймаларны урнаштырырга, яңадан төзәргә һәм аларны төшерергә бурычлы.

14.3. Күмү билгеләнешендәге объектлар территориясе буенча табутларны (вафат булганнарның гөдәләрен) ташу һәм күчерү өчен катафалка-арбалар, катафалка-сани, катафалка-носилкалар, ә урналарны күчерү өчен катафалка-носилкалар булырга тиеш.

14.4. Авыл җирлеге территориясендә урнашкан зиратларда бердәм эш режимы билгеләнә.

Үлгәннәрне күмү тәүлекнең якты вакытында башкарыла.

14.5. Җәмәгать зираты территориясендә килүчеләр тынлык һәм тәртип сакларга тиеш.

14.6. Җәмәгать зираты территориясендә килүчеләргә тыела:

1) сәяси, идеологик, раса, милли яисә дини нәфрәт мотивлары буенча йә нинди дә булса социаль төркемгә карата нәфрәт яисә дошманлык мотивлары буенча һәйкәлләргә, күмү урыннарына яисә күмү билгеләнешендәге объектларга тиешле эчтәлектәге язмалар яисә рәсемнәр төшерергә;

2) җәмәгать зираты территориясен чүпләргә;

3) агачларны һәм куакларны кисүне башкарырга;

4) этләр йөртәргә, йорт хайваннарын көтәргә, кош-корт тотарга;

5) учаклар кабызырга;

6) ком, балчык табарга, дерн кисәргә;

7) яшел утыртмаларны бозарга;

8) исерткеч эчемлекләр эчәргә һәм айнык булмаган хәлдә;

9) грунт казырга, төзелеш һәм башка материаллар запасларын калдырырга;

10) чүп-чар, сүтелгән иске кабер ташлары (кабер ташлары), әлеге максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда коймалар салырга;

11) үз белдеге белән кабер казырга һәм күмү эшләрен башкарырга;

12) ябылганнан соң зират территориясендә булырга.

14.7. Зиратларга массакүләм килү белән бәйле бәйрәмнәр вакытында вәкаләтле орган тарафыннан эш һәм зиратларга бару өчен махсус режимнар кертеләргә мөмкин.

15. Бәхәсләрне хәл итү тәртибе

Әлеге Нигезләмәне гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә барлыкка килә торган бәхәсләр судтан тыш һәм суд тәртибендә хәл ителә.

16. Тармакта законнарны бозган өчен җаваплылык күмү һәм күмү эше

Җирләү һәм күмү эше өлкәсендә гамәлдәге законнар нигезләмәләрен бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл җирлеге башкарма комитетының 2024 елның 27 маендагы 11 номерлы карары белән расланган Нигезләмәгә Кушымта

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл җирлеге территориясендә урнашкан зиратлар Исемлеге

№ п/п	Жәмәгать зираты исеме	Жәмәгать зиратының урнашу урыны (адресы)
1	Мөселман зираты	Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Шахмай авылы, Сөембикә урамы, 1А йорты (кадастр номеры: 16:31:040101:162)
2	Мөселман зираты	Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Чаллы Башы авылы, 1 Май урамы (кадастр номеры: 16:31:040303:1)
3	Мөселман зираты	Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Чаллы Башы авылы, Мәктәп урамы (кадастр номеры: 16:31:040301:47)
4	Мөселман зираты	Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Чертуш авылы, Сөембикә урамы (кадастр номеры: 16:31:040201:38)

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл җирлеге башкарма комитетының 2024 елның 27 маендагы 11 номерлы Карарына 2 нче кушымта

Таләпләр

мәет җирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына, хатынына, якин туганнарына, башка туганнарына, үз өстенә бурыч алган законлы вәкилгә яисә башка затка Үлгән кешене күмүне тормышка ашыру

№ п/п	Мәет җирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр атамасы	Мәет җирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына карата таләпләр
1	Мәет күмү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү	ГХАТ органнарында үлем таныклығын рәсмиләштерү
2	Мәет җирләү өчен кирәкле табутны һәм башка предметларны биерү һәм китерү	1. Транспорт чарасын (төяү-бушату эшләрен дә кертеп) биерү һәм илтөп җиткерү (төяү-бушату эшләрен һәм үлгәннең гәүдәсе (калдыклары) булган урынга турыдан-туры күчү (алга таба - үлгән): 1) фабрика шартларында сыйфатлы агачтан ясалган агач табут; 2) күмү өчен кирәкле башка предметлар: жәймә - 80 x 200 зурлыгындагы 1 данә; мендәр - 40 x 40 см зурлыгындагы 1 данә; 3) ритуаль теркәү билгесен җирләү. 2. Табутны, күмү өчен кирәкле башка предметларның күренеп тора торган кимчелекләре (тишек, бөке, киселешләре) булмауска тиеш.
3	Зиратта (крематорийда) үлгән кешенең гәүдәсен (калдыкларын) күчерү	1. Үлгән кеше белән табутны чыгару һәм аны махсуслаштырылган транспорт чарасы стоянкасына кадәр күчерү катафалка-тележкаларда, носилка-катафалкаларда, чаналарда гамәлгә ашырыла. (ел фасылларына карап). 2. Күмү урынына вафат булган табутны күчереп күмү (кремация) махсуслаштырылган транспорт чарасы тарафыннан башкарыла. Азык-төлек чималын һәм азык-төлек продуктларын ташу өчен кулланыла торган автотранспорттан тыш, үлгәннәр белән табут өчен башка төр транспорттан файдалану рөхсәт ителә. Үлгән кеше белән табутны күчереп йөрткәндә йөртүче тизлек режимын сакларга, кискен тормозлардан качарга

		<p>тиеш. Табутны транспортлау вакытында зыян күрергә тиеш түгел. 3. Күмү урынына кадәр үлгәннәр белән табутны (кремация) алмаштыру катафалка-тележкаларда, катафалка-носилкаларда, катафалка-чаналарда (ел фасылларына карап) гамәлгә ашырыла. 4. Үлгән транспорт белән табутны күчәргәннән һәм күмгәннән соң, куллануга рәхсәт ителгән дезинфекция чараларын җыештырырга һәм эшкәртүгә мәҗбүри рәвештә дучар ителергә тиеш.</p>
4	Тарту (алга таба көл белән урна бирү белән кремация)	<p>1. Җирләү гамәлгә ашырылган вакытка гаризада күрсәтелгән урында вафат булган (көлле урна) табутны күмү өчен кабер булуы тәэмин ителергә тиеш. 2. Мәет күмү өчен кабер казу кулдан яисә механик ысул белән башкарыла. Табут күмгәндә кабернең озынлыгы 2 метрдан ким булмаска тиеш, киңлеге - 1 метр, тирәнлеге - 1,5 метр, җир өсте тигезлегеннән алып табут капкачына кадәр ераклыгы - 1 метр. Кабернең озынлыгын җиргә күмгәндә, кабернең киңлеге - 1 метр, җир өсте тигезлегеннән алып туфраклы чүп савытларына кадәр 1 метр булырга тиеш. 3. Үлгәннәрне кабергә күмү рәхсәт ителми. 4. Шәхелелеге Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән вафат булганнарны чукындыру рәхсәт ителми. 5. Күмү буенча хезмәтләр күрсәтү (көлле урнаны күмү): 1) табут капкачын ябу (табут күмгәндә генә); 2) кабергә табутны (көлле урнаны) төшерү; 3) кабер өстендәге калкулык корылган кабер ташлары күмү; 4) үлгән кешенең туу һәм үлү даталарын (мондый мәгълүмат булган очракта), күмүнең теркәү номерын язулы ритуаль теркәү билгесен (фамилиясе, исеме, атасының исеме (соңгысы) кабердә урнаштыру. 6. Кремль буенча хезмәтләр күрсәтү (шәхесе Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вакытларда эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлчеләрдән тыш) гаризаны рәсмиләштергәндә күрсәтелергә тиеш. Тун белән урна бирү һәм кремация турында белешмә кремациядән соң 24 сәгать узгач бирелә. Тун белән капланган урналарны җиргә генә күмәләр. 7. Күмүне гамәлгә ашырганда түбәндәгеләр тәэмин ителә: 1) каберлекләрнең күрше урыннарына кимендә 0,5 метр ара; 2) күрше күмүләрнең (коймаларның, һәйкәлләрнең, кабер плитәләренең) сакланышы</p>

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Шахмай авыл җирлеге башкарма комитетының 2024 елның 27 маендагы 11 номерлы карарына 3 нче кушымта

Таләпләр

Ир яисә хатын, якин туганнары, башка туганнары, вафат булучының законлы вәкиле яисә законлы вәкиле булмаганда, җирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә түләүсез күрсәтелә торган хезмәтләр сыйфатына Аларны күмү мөмкин булмаганда, шулай ук җирләү бурычын үз өстенә алган башка затлар булмаганда һәм шөхесә ачыкланмаган үлгән кешеләр булмаганда

№ п/п	Мәет җирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр атамасы	Мәет җирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына карата таләпләр
1	Мәет күмү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү	ГХАТ органнарында үлем турында таныклыкны рәсмиләштерү
2	Тән кимү	Үлгән кешенең йөгә махсус Киём-салым һәм аяк киеме
3	Мәет җирләү өчен кирәкле табутны һәм башка предметларны бирү һәм китерү	1. Транспорт чарасын (төяү-бушату эшләрен дә кертеп) бирү һәм илтәп җиткерү (төяү-бушату эшләрен һәм үлгәннең гәүдәсе (калдыклары) булган урынга турыдан-туры күчү (алга таба - үлгән): 1) фабрика шартларында сыйфатлы агачтан ясалган агач табут; 2) күмү өчен кирәкле башка предметлар: жәймә - 80 x 200 зурлыгындагы 1 данә; мендәр - 40 x 40 см зурлыгындагы 1 данә аяк киеме; 3) ритуаль теркәү билгесен җирләү. 2. Үлгәннәрне мәеткә күмү өчен кирәкле табутны, башка предметларны киендерү күзгә күренерлек кимчелекләр булырга тиеш түгел (тишек, бәке, киселеш)
4	Зиратта (крематорийда) үлгән кешенең гәүдәсен (калдыкларын) күчерү	1. Үлгән кеше белән табутны чыгару һәм аны махсуслаштырылган транспорт чарасы стоянкасына кадәр күчерү катафалка-тележкаларда, носилка-катафалкаларда, чаналарда гамәлгә ашырыла. (ел фасылларына карап). 2. Күмү урынына вафат булган табутны күчереп күмү (кремация) махсуслаштырылган транспорт чарасы тарафыннан башкарыла. Азык-төлек чималын һәм азык-төлек продуктларын ташу өчен кулланыла торган автотранспорттан тыш, үлгәннәр

		<p>белән табут өчен башка төр транспорттан файдалану рөхсәт ителә.</p> <p>Үлгән кеше белән табутны күчереп йөрткәндә йөртүче тизлек режимын сакларга, кискен тормозлардан качарга тиеш.</p> <p>Табутны транспортлау вакытында зыян күрергә тиеш түгел.</p> <p>3. Күмү урынына кадәр үлгәннәр белән табутны (кремация) алмаштыру катафалка-тележкаларда, катафалка-носилкаларда, катафалка-чаналарда (ел фасылларына карап) гамәлгә ашырыла.</p> <p>4. Үлгән транспорт белән табутны күчәргәннән һәм күмгәннән соң, куллануга рөхсәт ителгән дезинфекция чараларын жыештырырга һәм эшкәртүгә мәжбүри рәвештә дучар ителергә тиеш.</p>
5	Тарту (алга таба көл белән урна бирү белән кремация)	<p>1. Жирләү гамәлгә ашырылган вакытка гаризада күрсәтелгән урында вафат булган (көлле урна) табутны күмү өчен кабер булуы тәэмин ителергә тиеш.</p> <p>2. Мәет күмү өчен кабер казу кулдан яисә механик ысул белән башкарыла.</p> <p>Табут күмгәндә кабернең озынлыгы 2 метрдан ким булмаска тиеш, киңлеге - 1 метр, тирәнлеге - 1,5 метр, жир өсте тигезлегеннән алып табут капкачына кадәр ераклыгы - 1 метр.</p> <p>Кабернең озынлыгын жиргә күмгәндә, кабернең киңлеге - 1 метр, жир өсте тигезлегеннән алып туфраклы чүп савытларына кадәр 1 метр булырга тиеш.</p> <p>3. Үлгәннәрне кабергә күмү рөхсәт ителми.</p> <p>4. Шәхелелеге Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән вафат булганнарны чукындыру рөхсәт ителми.</p> <p>5. Күмү буенча хезмәтләр күрсәтү (көлле урнаны күмү):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) табут капкачын ябу (табут күмгәндә генә); 2) кабергә табутны (көлле урнаны) төшерү; 3) кабер өстендәге калкулык корылган кабер ташлары күмү; 4) үлгән кешенең туу һәм үлү даталарын (мондый мәгълүмат булган очракта), күмүнең теркәү номерын язулы ритуаль теркәү билгесен (фамилиясе, исеме, атасының исеме (соңгысы) кабердә урнаштыру. <p>6. Кремль буенча хезмәтләр күрсәтү (шәхесе Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вакытларда эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлчеләрдән тыш) гаризаны рәсмиләштергәндә күрсәтелергә тиеш.</p> <p>Тун белән урна бирү һәм кремация турында белешмә кремациядән соң 24 сәгать узгач бирелә.</p> <p>Тун белән капланган урналарны жиргә генә күмәләр.</p> <p>7. Күмүне гамәлгә ашырганда түбәндәгеләр тәэмин ителә:</p>

		<p>1) каберлекләрнең күрше урыннарына кимендә 0,5 метр ара; 2) күрше күмүләрнең (коймаларның, һәйкәлләрнең, кабер плитәләренең) сакланышы</p>
--	--	---